

Hrdlička chechtavá (*Streptopelia roseogrisea*) - částečný albín, volně žijící v Přerově
Barbary Dove (Streptopelia roseogrisea) - a wild living semi-albino in Přerov

Jiří Šafránek¹⁾, Adolf Goebel²⁾

¹⁾ MOS - středomor. pobočka ČSO, Čapky Drahlavského 3, 752 51 Přerov, Česká republika; mosprerov@astlas.cz

²⁾ Bohuslava Němce 23, 750 02 Přerov, Česká republika; adolf.goebel@post.cz

ŠAFRÁNEK J., GOEBEL A. 2007-2008: Hrdlička chechtavá (*Streptopelia roseogrisea*) - částečný albín, volně žijící v Přerově. *Barbary Dove (Streptopelia roseogrisea) - a wild living semi-albino in Přerov*. Zprávy MOS 65–66: 97–99.

Je popsán zhruba tříměsíční výskyt částečného albína hrdličky chechtavé v Přerově a shrnuty některé literární údaje o původu druhu a jeho výskytu a šíření.

An approximately three-month (April - June 2005) occurrence of a semi-albino Barbary Dove in Přerov is described, including a short history of the breeding of this species in captivity in the Czech Republic and in Europe, its occurrence in the wild and problems with identification in a field.

Keywords: Barbary Dove, semi-albino, wild occurrence

Úvod

Hrdlička chechtavá (*Streptopelia roseogrisea*) žije v subsaharské Africe a na Arabském poloostrově. Vzácně v zimě zalétá do jižního Izraele. U nás se chová nejen v zoologických zahradách, ale nepochybně velmi dlouho i v domácnostech, o čemž svědčí i to, kolik generací dětí se pravidelně dovídá a v dospělosti předává dále, že hrdlička dělá „cukru“. Tento přepis velmi dobře vystihuje hlas hrdličky chechtavé, která bývala populárním, běžně chovaným druhem, v žádném případě však ne hrdličky divoké (*Streptopelia turtur*). Podobnější hlas hrdličky zahradní je mimo hru, protože její první pozorování u nás v přírodě je až z roku 1942 (Hudec, Šťastný a kol 2005). Hrdlička chechtavá (Hudec a kol. 2003) je ve starším publikovaném českém názvosloví uvedena pod českým názvem hrdlička vínošedá (Hudec a kol. 1994). V Evropě žije volně populace potomků ptáků uniklých ze zajetí na Tenerife na Kanárských ostrovech. Zdomácnělá forma je označována jako hrdlička chechtavá dom. (*Streptopelia roseogrisea var. risoria*) (DUNGEL A HUDEC 2001) nebo

jako hrdlička vínošedá dom. (*Streptopelia roseogrisea var. risoria*) (SVENSSON ET AL. 2004). Zcela zdomácněla i v Los Angeles v Kalifornii (VEGER A ŠÁLEK 1971).

Zdá se, že historie původu tohoto domestikovaného druhu a jeho běžných záměn v terénu s jinými podobnými druhy je poměrně pestrá (FISHER 1953). Domestikace proběhla pravděpodobně již nejméně před 3 až 4 tisíci lety. Carl Linné popsal druh v roce 1756 jako *Columba risoria*.

Fisher k původu domestikované formy uvádí dvě verze. Autoři jako I. GEOFFROY SAINT-HILAIRE (1860, 1861) a OUSTALET (1901) podle něj upřednostňují jako předka hrdličku zahradní (*Streptopelia decaoto*). Vycházejí přitom z názoru, že tuto hrdličku měli ve svém jídelníčku při slavnostních tabulích již staří Římané, z čehož usuzují, že by mělo jít spíše o druh asijského původu, tedy hrdličku zahradní. Nicméně vzhledem k tomu, že staří Římané tyto hrdličky nechovali, dá se předpokládat, že v případě uvedené laskominy se jednalo spíše o hrdličku divokou (*Streptopelia turtur*). Fisher se přiklání i k dnes

všeobecně uznávanému názoru, jež zastávali dle jím zmíněných citací mimo jiné Shelley (1883) a Hartert (1916), že předkem domestikované formy je *S. roseogrisea*. Hrdlička chechtává se zřejmě dostala do Evropy již jako domestikovaný pták ve druhé polovině 16. století přes Itálii a další země ze Súdánu přes Egypt (Fisher se odkazuje na Aldrovandioho, 1599; a Adametze a Stresemanna, 1948). Schwenckfeld (1603) údajně uvádí, že ptáci byli dováženi do Slezska a prodáváni za dva zlaté jeden pár. Zvláště v Itálii, ale také v jižní Anglii, se pak ptáci v parcích a zahradách vyskytovali polodivoce. A. E. Brehm se údajně v italském vydání (1898) knihy *Leben der Vögel* (první vydání v roce 1861) zmiňuje o velkém počtu těchto ptáků volně žijících v zahradách zámku Miramar blízko Terstu. F. Arnold (1897) údajně píše o „Lachtauben“ na ostrůvcích jezera Lago Maggiore. Podle popisu se nepochybně jedná o hrdličky chechtavé. Údajně již v roce 1792 nebo 1793 (Oustalet 1901) Holanďané vysadili částečné albíny *S. risoria* na ostrově Bouton v souostroví Tonga v Pacifiku, což nějakou dobu vedlo k názoru, že tento druh pochází z této oblasti. Fisher dále cituje, že Taka-Tsukasa a Hachisuka (1925) uvádějí, že albíni tohoto druhu byli Číňany vysazeni na Peskadorských ostrovech u západního pobřeží Tchajvanu, kde žili divoce, aniž by se později objevily nějaké nealbinotické formy.

Nepozorností chovatelů dochází k občasnému úniku do volné přírody i u nás, ale vzhledem k její podobnosti s hrdličkou zahradní (*Streptopelia decaocto*) uniká pozornosti. Podle literárních pramenů uvedených v prvním odstavci článku je jen o málo menší (délka těla 27 - 29 cm), má kratší ocas, je štíhlejší, má běžově šedobílé peří a břicho téměř bílé (h. zahradní světle šedé). Chovaná forma je také nepatrně menší a štíhlejší než divoký druh. Černá skvrna po straně krku je často širší a oblejší (SVENSSON ET AL. 2004). Chovatelská literatura uvádí, že lícní (krční) pásek je černý, oboustranně bíle orámovaný. Zobák je černý, oči červené, nohy tma-

vočervené a jsou chovány bílé kmeny o málo menších albinotických hrdliček i stejně velké pastelově cihlově hnědé jednobarevné nebo strakaté formy. Obě pohlaví jsou stejně zbarvena (VEGER A ŠÁLEK 1971).

Pouze samci jsou dobře rozlišitelní díky charakteristickému hlasu, který je popisován jako cukrování (HUDEC ET AL. l.c.), „cukrování“ kuk-rúú s důrazem na první slabiku (DUNGEL A HUDEC l.c.) SVENSSON ET AL. (l.c.) popisuje hlas původního afrického druhu jako „kau, kurrú-úh“ s vyšší a táhlejší první slabikou, po níž následuje náznak pomlčky a sestupná část s drncivým „r“.

POZOROVÁNÍ

Dne 28. dubna 2005 zaujal J.Š. částečný albín hrdličky, který mu přistál takřka u nohy na hliněné ploše před prodejnou pekárny v Havlíčkově ul. č. 47 v Přerově. Právě díky jejímu výraznému částečnému albinismu jí věnoval pozornost i v dalších dnech, kdy s sebou bral i fotoaparát k pořízení dokladu o výskytu částečného albína hrdličky zahradní, za níž ji pokládal. Jako částečného albína hrdličky zahradní ji omylem publikoval i ve veřejných sdělovacích prostředcích, několika časopisech a v emailovém zpravodaji MOS – OVIS, za což se tímto všem čtenářům omlouvá.

Již 1. 5. 2005 se mu tuto hrdličku podařilo zastihnout v nedalekém parčíku na nám. Fr. Rasche, kde seděla nevysoko na větvi brýzy. Po chvíli však opět slétla na zem před prodejnu pekárny, kde zapózovala ze všech stran. Při několika dalších návštěvách lokality ji J. Š. nezaznamenal, ale od prodavačky v prodejně pekárny se dozvěděl, že ten „strakatý holub“ sem létá každé ráno již před šestou hodinou, kdy zde skládají řidiči pečivo. Paní prodavačka sem navíc vyhadzuje všechny smetené drobky z pečiva.

Na základě pořízených fotografií se druhý z autorů rozhodl hrdličku nafilmovat, ale stále se mu ji také nedařilo zastihnout. Až 26. května,

kdy jsme se zde zcela náhodou setkali, jsme ji zpozorovali na vysoké bříze v parčíku na nám. Fr. Rasche. I přesto, že kamera nebyla okamžitě k dispozici a bylo nutno pro ni dojet domů, podařilo se hrdličku natočit (A.G.), a to dokonce při toku - šlo tedy o samce. Navíc se ukázalo, že její (přesněji jeho) hlas neodpovídá hrdličce zahradní, ale že jde o hrdličku chechtavou. Na základě přehraného videozáznamu revidoval své původní určení také J.Š. Část videozáznamu s tokem je zveřejněna na www.mos-cso.cz v sekci videí. Její hlas slyšel J.Š. ještě při dalších pozorováních a pokusil se jej zaznamenat jako opakované „tu - krrruú“.

Ani přes další opakované návštěvy lokality jsme již tuto hrdličku chechtavou nezaznamenali. Se stejně zbarvenými (částečnými albíny) jedinci se ale J.Š. setkal 30. 7. 2005 v ZOO Olomouc. Ve voliére zde byli se světlešedě zbarvenými ptáky hrdličky chechtavé i zcela bílí jedinci (albíni) a dvě již vospělá mláďata, která ještě seděla na hnízdě a byla podobně částečně albinotická, jako výše popisovaná hrdlička chechtavá z Přerova.

Obr. 1 / Fig. 1: Hrdlička chechtavá dom. (*Streptopelia roseogrisea* var. *risoria*) v Přerově dne 1. 5. 2005 / *Barbary Dove* (*Streptopelia roseogrisea* var. *risoria*) in Přerov on 1. 5. 2005. Foto/Photo Jiří Šafránek.

ZÁVĚR

Hrdlička chechtavá se pravděpodobně v naší přírodě objevuje častěji. Pokud se neprojeví hlasově, je snadno zaměnitelná s hrdličkou

zahradní. Vzhledem k masovému rozšíření hrdličky zahradní ve městech se dá předpokládat, že se jejich podrobnému prohlížení věnuje málokdo. Albinotické a částečně albinotické formy hrdličky chechtavé snadno uniknou pozornosti díky jisté podobnosti zdivočelým holubům a jejich velmi proměnlivému zbarvení. Nepochybně by stálo zato věnovat výskytu tohoto druhu větší pozornost.

LITERATURA:

ČTK, 2005: Ornitologové objevili vzácné ptáky-albíny, MF-Dnes č. 116, 18. 5. 2005, Střední Morava: 1

ČTK, 2005: Ptačí albíni létali po Přerově, Právo č. 116, roč. 15, 18. 5. 2005: 11

DUNDEL, J., HUDEC, K. 2001: Atlas ptáků České a Slovenské republiky, Academia, Praha.

FISHER J. 1953: Collared Turtle Dove in Europe, Brit. Birds, 46(5).

HUDEC, K., ČAPEK, M., HANÁK, F., PAVÍZA, R., 1994: Přehled ptáků světa. Příroda Bratislava.

HUDEC, K., ČAPEK, M., HANÁK, F., KLIMEŠ J., PAVÍZA, R. 2003: Soustava a české názvosloví ptáků světa, Muzeum Komenského, Přerov.

HUDEC, K., ŠTASTNÝ, K. (EDS.) 2005: Ptáci – Aves 2/II. Academia, Praha.

CHALUPOVÁ, L. 2005: Albína kosa černého nahradila cizokrajně vypadající hrdlička: Nové Přerovsko - Olomoucký den, 18. 5. 2005, č. 116: 4

SVENSSON, L., GRANT, P., MULLRANEY, K., ZETTERSTROM, D. 2004: Ptáci Evropy, Severní Afriky a Blízkého Východu. Svojtka and Co., Praha.

ŠAFRÁNEK, J. 2005: Vzácní a jedineční ptačí albíni: Myslivost č. 10, roč. 53 (83): 39

ŠAFRÁNEK, J. 2005: Vzácní a jedineční ptačí albíni: Veronica 19(4): 26.

ŠAFRÁNEK, J. 2005: Vzácní a jedineční ptačí albíni: Zelení a doba č. 5: 6

VEGER Z., ŠÁLEK J. 1971: Kapesní atlas cizokrajních ptáků, SPN Praha.